

Διδακτική στρατιωτικής ορολογίας

Αξιοποίηση διαδικτύου και διαδραστικού πίνακα

Δρ. Αιμιλία Ροφούζου

Σχολή Ναυτικών Δοκίμων, erofouzou@snd.edu.gr

Περίληψη

Σκοπός της προκειμένης μελέτης είναι να αναδείξει τη σημασία των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην εκπαίδευση και ιδιαίτερος της ένταξης του διαδραστικού πίνακα και του διαδικτύου στη μαθησιακή διαδικασία. Με τη διδακτική πρόταση που θα ακολουθήσει, η παρούσα μελέτη επιχειρεί να φέρει σε επαφή τους μαθητές με την στρατιωτική και συγκεκριμένα τη ναυτική ορολογία, αξιοποιώντας παράλληλα τη δημιουργικότητά τους. Οι μαθητές θα επεξεργαστούν αυθεντικό γερμανικό υλικό από το διαδίκτυο, θα συλλέξουν φωτογραφικό υλικό, θα γνωρίσουν το Γερμανικό Ναυτικό και θα εξοικειωθούν με το εν λόγω λεξιλόγιο. Μέσα από έναν εναλλακτικό τρόπο διδασκαλίας, ο οποίος έχει ενισχυτική δράση, θα οδηγηθούν εν τέλει στη συγγραφή κειμένου εξασκώντας τις γνώσεις που ήδη διαθέτουν γύρω από τη ναυτική ορολογία και αποκτώντας ακόμη περισσότερες.

Λέξεις κλειδιά: ΤΠΕ, Γερμανικά, Ναυτική Ορολογία

1. Εισαγωγή

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας αποτελούν καθοριστικό παράγοντα αναβάθμισης των διαδικασιών αφενός της οργάνωσης και διεξαγωγής της διδασκαλίας και αφετέρου της αξιολόγησης της μάθησης, καθώς έχουν τη δυνατότητα να αναθεωρήσουν και αναδιαμορφώσουν το ρόλο του εκπαιδευτικού και του μαθητή και να εκσυγχρονίσουν την εκπαιδευτική διαδικασία, ώστε να την καταστήσουν ικανή να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μιας συνεχώς εξελισσόμενης κοινωνίας (Κωνσταντίνου, 2005). Η ένταξή τους στην εκπαίδευση δημιουργεί ένα περιβάλλον μάθησης εργαστηριακού τύπου, στο επίκεντρο του οποίου βρίσκεται ο μαθητής και όχι ο εκπαιδευτικός (Ζήση, 2005). Ειδικά στο μάθημα της ξενόγλωσσης εκπαίδευσης οι νέες τεχνολογίες υποστηρίζουν στο μέγιστο την εκπαιδευτική διαδικασία, ενισχύουν την προσοχή των μαθητών και ανεβάζουν την απόδοσή τους, βοηθώντας τους να εξασκηθούν και στις τέσσερις γλωσσικές δεξιότητες. Η συνδρομή του διαδραστικού πίνακα στα προαναφερθέντα είναι ανυπολόγιστη, ενώ οι ευκαιρίες που προσφέρει η ενασχόληση με το ίντερνετ για βελτίωση των γλωσσικών γνώσεων είναι εξαιρετικές, ακόμη και όταν πρόκειται για την πιο απαιτητική ίσως από τις

Α. Λαδιάς, Α. Μικρόπουλος, Χ. Παναγιωτακόπουλος, Φ. Παρασκευά, Π. Πιντέλας, Π. Πολίτης, Σ. Ρετάλης, Δ. Σάμψων, Ν. Φαχαντίδης, Α. Χαλκίδης (επιμ.), Πρακτικά Εργασιών 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία» της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης ΤΠΕ στην Εκπαίδευση (ΕΤΠΕ), Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 10-12 Μαΐου 2013

γλωσσικές δεξιότητες, αυτή της παραγωγής γραπτού λόγου (Platten, 2008; Platten & Zibelius, 2008).

Σκοπός της προκείμενης μελέτης είναι να αναδείξει τη σημασία του διαδραστικού πίνακα και του διαδικτύου στη μαθησιακή διαδικασία. Μέσα από την παρουσίαση της πρακτικής εφαρμογής τους στη διδασκαλία της γερμανικής ναυτικής ορολογίας θα επιχειρηθεί η ανάδειξη της σπουδαιότητάς τους στην καλλιέργεια της δημιουργικής γραφής και η συνεισφορά τους στην ένταξη ενός εναλλακτικού τρόπου διδασκαλίας, ο οποίος καλείται να δράσει ενισχυτικά στο παραδοσιακό μάθημα της γερμανικής γλώσσας. Πριν, ωστόσο, από το πρακτικό αυτό μέρος, κρίνεται σκόπιμη μια σύντομη παρουσίαση των πλεονεκτημάτων που προσφέρουν ο διαδραστικός πίνακας και το διαδίκτυο στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς και των θεωρητικών στοιχείων του πεδίου της στρατιωτικής ορολογίας.

2. Διαδραστικός πίνακας και Διαδίκτυο στην εκπαίδευση

Ο διαδραστικός πίνακας εξωτερικά δε διαφέρει από τον παραδοσιακό πίνακα, διαφέρει ωστόσο στην ουσία. Συνδυάζει τις λειτουργίες όλων των μέσων που έχουν χρησιμοποιηθεί ως σήμερα στην εκπαιδευτική διαδικασία (Schlieszeit, 2008α) και για το λόγο αυτό διευκολύνει τη δομή του μαθήματος και την πρόσβαση σε πλήθος υλικού (Αναστασιάδης, κ.α. 2011). Επιπροσθέτως, συνεισφέρει στην ενίσχυση της προσοχής των μαθητών και στην εν γένει απόδοσή τους (Teachers news, 2007; Schlieszeit, 2008β; LMZ). Ειδικά όσον αφορά την ένταξή του στην ξενόγλωσση εκπαίδευση, ο διαδραστικός πίνακας και τα ειδικά του εργαλεία διευκολύνουν την όλη διαδικασία, αφού μπορούμε να προσθέτουμε δικές μας σημειώσεις, να αποθηκεύουμε τα πάντα, να τα εμφανίζουμε στο μάθημα όσες φορές θέλουμε και να δουλεύουμε χωρίς περιορισμό χώρου. Στο τέλος της διδακτικής ενότητας υπάρχει επίσης η δυνατότητα εκτύπωσης της ύλης, ενώ ο συνήθης τρόπος εργασίας, είναι οι μαθητές να βρίσκονται εναλλάξ στον πίνακα και να ακολουθούν τις οδηγίες των άλλων (Ροφούζου, 2011α, Ροφούζου, 2011β), κάτι πολύ σημαντικό, διότι όταν χρησιμοποιούμε το διαδραστικό πίνακα δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας ότι είναι πολύ εύκολο την ώρα που ένας μαθητής δουλεύει όρθιος στον πίνακα, οι υπόλοιποι να χάνουν το ενδιαφέρον τους (Der Lehrerfreund 2009; Αναστασιάδης, κ.α. 2011).

Ο συνδυασμός του διαδραστικού πίνακα και του διαδικτύου στην εκπαιδευτική τάξη μπορεί να απογειώσει το μάθημα. Με τη βοήθεια του διαδικτύου οι μαθητές δέχονται ερεθίσματα, αλληλεπιδρούν με τον κόσμο και είναι σε θέση να διεξάγουν έρευνες, να οργανώνουν, ερμηνεύουν και παρουσιάζουν πληροφορίες που συλλέγουν και να συνεργάζονται με τους συμμαθητές τους. Μαθαίνουν έτσι να αναλύουν απόψεις, να αξιολογούν πληροφορίες, να δουλεύουν σε μικρές ομάδες και να κάνουν καταμερισμό των εργασιών (Ζήση, 2005). Η αξιοποίηση αυθεντικού υλικού από τον παγκόσμιο ιστό στη διδασκαλία των ξένων γλωσσών προσφέρει ρεαλιστικές καταστάσεις, καλλιεργεί δυνατότητες επικοινωνίας στην ξένη γλώσσα, προωθεί την

επανάληψη, ενισχύει τη διαδικασία μάθησης με την παράλληλη χρήση ήχων και εικόνων, αλλά και την απόκτηση νέου λεξιλογίου (Γιαννακοπούλου, 2005) και καλλιεργεί τις αναλυτικές, δημιουργικές και πρακτικές ικανότητες των μαθητών, απαραίτητες και οι τρεις για τη μελλοντική τους προσωπική και επαγγελματική επιτυχία σύμφωνα με τη θεωρία της νοημοσύνης της επιτυχίας (Sternberg, 1999). Αποτέλεσμα, η αναβάθμιση του ρόλου του μαθητή και ο περιορισμός του ρόλου του εκπαιδευτικού (Ζήση, 2005).

3. Στρατιωτική ορολογία

Οι Ένοπλες Δυνάμεις αποτελούν μια μεγάλη οργάνωση με πολλαπλές διαφοροποιήσεις, μια ιδιότυπη κοινωνική ομάδα. Δεν πρόκειται δηλαδή απλώς για μια κατηγορία ατόμων, αλλά και για μια κοινωνική δομή με συγκεκριμένο σκοπό, αποστολή και οργάνωση, αφοσίωση, ποινές, απαγορεύσεις κλπ. (Σμοκοβίτης, 1977). Ο στρατός, επομένως, -όπως αλλιώς αποκαλούνται οι Ένοπλες Δυνάμεις- είναι μια κλειστή κοινωνία, η οποία έχει αναπτύξει με την πάροδο του χρόνου μια συγκεκριμένη ορολογία αποσκοπώντας στην καλύτερη επικοινωνία μεταξύ των μελών της σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο (Wintschalek, 2006β). Δεδομένου ότι γλώσσα και κοινωνία συνδέονται στενά, η στρατιωτική ορολογία καταδεικνύει τα χαρακτηριστικά της στρατιωτικής ζωής και αντιστρόφως η στρατιωτική ζωή συνεισφέρει στη μελέτη της στρατιωτικής ορολογίας (Αθανασόπουλος, 1986).

Αναλύοντας αυτήν την ιδιαίτερη ορολογία οφείλουμε πρώτα από όλα να τονίσουμε ότι υποδιαιρείται σε επίσημη και ανεπίσημη. Η επίσημη στρατιωτική γλώσσα χαρακτηρίζεται από σαφήνεια και ακρίβεια, ενώ η μη υπηρεσιακή συμβολίζει τη φυγή από τη δύσκολη καθημερινότητα (Keil, 2003/2004, Rofousou, 2008).

Η επίσημη στρατιωτική ορολογία που μας ενδιαφέρει εδώ αποτελεί ένα κράμα όρων από πολλές επιστήμες, όπως τη φυσική, τη βιολογία, τα οικονομικά, την ιατρική, τη γεωγραφία, ακόμη και τη μετεωρολογία (Wintschalek, 2006α). Αυτή η κατηγορία της στρατιωτικής ορολογίας διακρίνεται σε δύο επιμέρους κατηγορίες: στην ορολογία που αναφέρεται σε περίοδο πολέμου και στην ορολογία που αναφέρεται σε περίοδο ειρήνης (Μπαμπινιώτης, 1994; Ροφούζου, 2009).

4. Διδακτική ναυτικής ορολογίας

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, σκοπός της προκείμενης μελέτης είναι να αναδείξει τη σημασία των ΤΠΕ στην εκπαίδευση μέσα από την παρουσίαση της πρακτικής εφαρμογής τους στη διδασκαλία της γερμανικής ναυτικής ορολογίας. Με τη διδακτική πρόταση που θα ακολουθήσει στοχεύουμε στην καλλιέργεια της δημιουργικής γραφής, μιας δεξιότητας που ούτως ή άλλως παρουσιάζει μεγάλες δυσκολίες για τους μαθητές, πολύ περισσότερο μάλιστα, όταν συνδέεται με ένα μάθημα ορολογίας. Το εκπαιδευτικό μας σενάριο απευθύνεται σε ενήλικες μαθητές

που παρουσιάζουν επαγγελματικό κυρίως ενδιαφέρον για την εκμάθηση αυτού του είδους της ορολογίας και σε ολιγομελή τμήματα.

Πριν την παρουσίαση της διδακτικής πρότασης, να επισημανθεί ωστόσο, ότι η παρούσα μελέτη εστιάζει στην ενισχυτική δράση του παραδοσιακού μαθήματος και μπορεί να πραγματοποιηθεί με αφορμή μια θεματική του διδακτικού βιβλίου. Το μάθημα της ορολογίας απευθύνεται σε ένα ειδικό κοινό και σκοπός μας δεν είναι να περιγράψουμε μια ή περισσότερες διδακτικές του ενότητες -οι οποίες θα περιλάμβαναν φάσεις ενεργοποίησης, θεματικής διαφοροποίησης, δομικής διαφοροποίησης, διεύρυνσης και ενσωμάτωσης (Roche, 2008)- αλλά να προτείνουμε έναν εναλλακτικό τρόπο προώθησης της συμμετοχής των μαθητών στο μάθημα. Για το λόγο αυτό δεν κρίνεται σκόπιμη η παρουσίαση ενός διδακτικού πλάνου, θα παρατεθούν, ωστόσο, όλες οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την εφαρμογή του.

Θα ασχοληθούμε εν προκειμένω με την ένταξη στο μάθημα της φωτογραφίας σε ψηφιακή μορφή, βασιζόμενοι σε μια από τις προτάσεις που έχουν συγκεντρώσει από διάφορες πηγές οι Häussermann & Pierho (1996). Η πρόταση αυτή των Häussermann & Pierho λειτουργεί ως ερέθισμα και παρουσιάζεται εδώ παραλλαγμένη, ώστε να είναι κατάλληλη για το μάθημα ναυτικής ορολογίας. Η διαδικασία εφαρμογής της μεθόδου, η οποία αποτελεί στην ουσία ένα είδος της μεθόδου project -δεδομένου ότι διαφοροποιείται κυρίως ως προς την πρωτοβουλία των μαθητών να εξετάσουν ένα θέμα- και για την οποία απαιτούνται πέντε διδακτικές ώρες, είναι η ακόλουθη:

Ανακοινώνεται στους μαθητές ότι πρόκειται να αναλάβουν μια εργασία, τους δίνεται το θέμα και ακολουθεί επεξήγηση (στόχοι, ερευνητική μεθοδολογία, τρόπος εργασίας, φάσεις, προσδιορισμός μορφής οργάνωσης της τάξης, προσδοκώμενα αποτελέσματα). Στην προκειμένη περίπτωση το θέμα μας διατυπώνεται ως «Ο Αξιωματικός του Γερμανικού Ναυτικού» και οι μαθητές πληροφορούνται ότι θα πρέπει αρχικά να συλλέξουν από το διαδίκτυο φωτογραφίες αξιωματικών του Γερμανικού Ναυτικού εν ώρα υπηρεσίας, στη συνέχεια να περιγράψουν προφορικά τι βλέπουν και να θέσουν πιθανά ερωτήματα για τη ζωή και την επαγγελματική πορεία του αξιωματικού και στο τέλος να συντάξουν μια σύντομη βιογραφία του απεικονιζόμενου προσώπου.

Κατά τη διάρκεια της πρώτης διδακτικής ώρας πραγματοποιείται η συλλογή του υλικού. Με τη βοήθεια του διαδραστικού πίνακα και του διαδικτύου οι μαθητές επισκέπτονται την επίσημη ιστοσελίδα του Γερμανικού Στρατού (<http://www.bundeswehr.de>) και του Γερμανικού Ναυτικού (<http://www.marine.de>) ειδικότερα και συλλέγουν φωτογραφίες. Αν το υλικό των παραπάνω ιστοσελίδων δεν επαρκεί, στη συλλογή μπορούν να βοηθήσουν και οι ψηφιακές γερμανικές εφημερίδες, καθώς και οι μηχανές αναζήτησης. Το υλικό που επιλέγεται από το σύνολο της τάξης μέσω ανοιχτών συζητήσεων αποθηκεύεται για την επόμενη διδακτική ώρα. Πριν τη δεύτερη διδακτική ώρα σκεφτόμαστε σε πόσες ομάδες - ενδείκνυται σε όχι περισσότερες από τέσσερις- θα χωρίσουμε την τάξη μας και

επιλέγουμε αντίστοιχες στον αριθμό φωτογραφίες, φροντίζοντας να είναι οι πιο κατάλληλες για την εργασία μας. Έτσι, κατά τη διάρκεια της δεύτερης αλλά και της τρίτης διδακτικής ώρας περνάμε στην επόμενη φάση. Χωρίζουμε τους μαθητές σε ομάδες και με τη βοήθεια του διαδραστικού πίνακα προβάλλουμε ταυτόχρονα τις φωτογραφίες που έχουμε επιλέξει. Αντιστοιχίζουμε μια φωτογραφία σε κάθε ομάδα και τους αναθέτουμε να κάνουν μια σύντομη προφορική παρουσίαση του τι ακριβώς βλέπουν. Στη συνέχεια, οι μαθητές θέτουν ερωτήματα σχετικά με τη ζωή και σταδιοδρομία του αξιωματικού που απεικονίζεται κάθε φορά. Τα ερωτήματα αυτά - ορισμένα από τα οποία ωστόσο θα επαναλαμβάνονται- καταγράφονται ταυτόχρονα στον πίνακα δίπλα από την κάθε φωτογραφία -δεδομένου ότι ο διαδραστικός πίνακας μας δίνει αυτή τη δυνατότητα- και αποθηκεύονται. Κατά τη διάρκεια επομένως των δύο αυτών διδακτικών ωρών θα έχουμε καταφέρει να κάνουμε προφορικές συζητήσεις για τη θεματική μας και να προβάλλουμε στον πίνακα τη φωτογραφία της κάθε ομάδας συνοδευόμενη από τα αντίστοιχα ερωτήματα. Κατά την τέταρτη διδακτική ώρα προβάλλουμε στον πίνακα το αποθηκευμένο υλικό και αναθέτουμε στην κάθε ομάδα μαθητών το καθήκον, βλέποντας τη φωτογραφία με τα ερωτήματα που της αντιστοιχούν, να συντάξει μια σύντομη βιογραφία του απεικονιζόμενου προσώπου, η οποία θα έχει προκύψει από φανταστικές απαντήσεις στα προαναφερθέντα ερωτήματα. Σαφώς δεν ζητείται από τους μαθητές ένα κείμενο με τη μορφή ερωτήσεων και απαντήσεων. Επίσης, εννοείται ότι οι μαθητές θα εμπλουτίσουν αυτή τη βιογραφία με όποια στοιχεία επιθυμούν. Ως αποτέλεσμα θα προκύψουν διαφορετικές βιογραφίες, από τις οποίες θα διαπιστώσουμε ότι η φαντασία των μαθητών δεν έχει όρια. Κατά την πέμπτη και τελευταία διδακτική ώρα αυτής της μεθόδου η κάθε ομάδα θα πρέπει να παρουσιάσει προφορικά την εργασία της, ενώ θα διορθωθούν τα πιο σημαντικά γλωσσικά προβλήματα -τα επιμέρους λάθη θα διορθωθούν εκτός τάξης από τον καθηγητή.

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση της διδακτικής αυτής πρότασης, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι σκοπίμως χρησιμοποιείται αυτή η μορφή οργάνωσης της τάξης. Είναι λάθος να επικρατεί η άποψη ότι η παραγωγή γραπτού λόγου σημαίνει ταυτόχρονα και ατομική εργασία. Από τη σχετική βιβλιογραφία έχει προκύψει ότι η ομαδική εργασία ενισχύει τη δημιουργικότητα των μαθητών, διότι δημιουργεί προϋποθέσεις ανταλλαγής απόψεων και συνεργασίας (Wicke, 2000) -κάτι το οποίο αποδεικνύεται και από την περιγραφή που προηγήθηκε- προσφέρει περισσότερες δυνατότητες συμμετοχής, βελτιώνει την ποιότητα των γλωσσικών εκφράσεων των μαθητών, δεν παραβλέπει τις προσωπικές τους ανάγκες, δημιουργεί θετικό κλίμα στην τάξη και παρέχει κίνητρα (Schwerdtfeger, 2001).

5. Επίλογος

Η διδακτική πρόταση που παρουσιάστηκε σε αυτή τη μελέτη αξιοποιεί τις δυνατότητες των Νέων Μέσων στην εκπαίδευση και συμβάλλει στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας των μαθητών. Μέσα από την επαφή με γερμανικές ιστοσελίδες

ναυτικού περιεχομένου επιτυγχάνεται η επαφή και με τη ναυτική ορολογία. Η διαδικασία συλλογής σχετικών φωτογραφιών συνεισφέρει στη συλλογή και πληροφοριών για το Ναυτικό της Γερμανίας, ενώ οι προφορικές συζητήσεις μέσα στην τάξη συμβάλουν καθοριστικά στην εξοικείωση με το ειδικό αυτό λεξιλόγιο. Τέλος, η ίδια η γραπτή δοκιμασία στην οποία υποβάλλονται οι μαθητές, τους δίνει τη δυνατότητα να διατυπώσουν τις ιδέες τους, να εκφράσουν ελεύθερα τη φαντασία τους και να καλλιεργήσουν τη δημιουργικότητά τους κάνοντας πρακτική εξάσκηση στην παραγωγή γραπτού λόγου. Ένα περαιτέρω πλεονέκτημα της μεθόδου είναι ότι δεν υπάρχει μόνο μία ή κάποιες προτεινόμενες «λύσεις», γεγονός που σε συνδυασμό με την ομαδική εργασία, στην οποία σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό άλλος συμβάλλει με ιδέες και άλλος με τις καλύτερες γλωσσικές του γνώσεις, απαλλάσσει τους μαθητές από το άγχος και το φόβο της απόρριψης.

Βιβλιογραφία

Αθανασόπουλος, Κ. (1986). *Η γλώσσα του στρατού. Γλώσσα, λαογραφία, κοινωνία και 5 πεζά για το στρατό*. Πετράκης: Πάτρα.

Αναστασιάδης, Π., Μικρόπουλος, Α., Σοφός, Α., & Φραγκάκη, Μ. (2011). Ο διαδραστικός πίνακας στη σχολική τάξη μέσα από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας: Παιδαγωγικές προσεγγίσεις. Στο Παναγιωτακόπουλος, Χ. (Επιμ.). *Cd-Rom Πρακτικών 2ου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου «Ένταξη και χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία»*, ΕΤΠΕ και ΠΤΔΕ – Πανεπιστήμιο Πατρών: Πάτρα.

Bundeswehr, Marine, Wir. Dienen. Deutschland, <http://www.marine.de>

Bundeswehr, Wir. Dienen. Deutschland, <http://www.bundeswehr.de/>

Γιαννακοπούλου, Β. (2005). *Οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση: κατανόηση γραπτού κειμένου στην Αγγλική γλώσσα*. Μεταπτυχιακή εργασία. Αθήνα.

Der Lehrerfreund (2009). Unterrichtseinheit mit interaktivem Whiteboard.
Ανακτήθηκε 14.12.2010 από τη διεύθυνση
[http://www.lehrerfreund.de/in/schule/1s/beispiel-interaktives-whiteboard-
unterrichtseinheit/3542](http://www.lehrerfreund.de/in/schule/1s/beispiel-interaktives-whiteboard-unterrichtseinheit/3542).

Ζήση, Γ. (2005). *Η αξιοποίηση του Internet στη διδασκαλία της λογοτεχνίας για την κατανόηση του λογοτεχνικού χρόνου*. Διπλωματική εργασία στα πλαίσια ΠΜΣ. Αθήνα.

Häussermann, U. & Piepho, H.E. (1996). *Aufgaben-Handbuch. Deutsch als Fremdsprache. Abriss einer Aufgaben- und Übungstypologie*. Iudicium Verlag: München.

Κωνσταντίνου Κ. Π. (2005). *Διδασκαλία και μάθηση σε μια σύγχρονη κοινωνία*. Στο

Α. Λαδιάς, Α. Μικρόπουλος, Χ. Παναγιωτακόπουλος, Φ. Παρασκευά, Π. Πιντέλας, Π. Πολίτης, Σ. Ρετάλης, Δ. Σάμψων, Ν. Φαχαντίδης, Α. Χαλκίδης (επιμ.), *Πρακτικά Εργασιών 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία» της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης ΤΠΕ στην Εκπαίδευση (ΕΤΠΕ)*, Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 10-12 Μαΐου 2013

- Συμεών, Ρ. (επιμ.). *Οι προηγμένες τεχνολογίες διαδικτύου στην υπηρεσία της μάθησης*, Καστανιώτης: Αθήνα.
- Keil, J. (2003/2004). *Die Sprache der Soldaten* (Fakultät Sprach-, Literatur- und Kulturwissenschaften, Institut für Germanistik, Lehrstuhl für germanistische Linguistik und Sprachgeschichte, Hauptseminar Soziolinguistik, Dokument Nr. 30979 aus den Wissensarchiven des GRIN Verlags), X.E: Dresden.
- LMZ. Interaktives Whiteboard im Unterricht? Entscheidungshilfen. Ανακτήθηκε 14.12.2010 από τη διεύθυνση <http://www2.lmz-bw.de/osiris20/view.php3?show=56551688>.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (1994). *Η Γλώσσα ως Αξία, Το παράδειγμα της ελληνικής, Μελετήματα, διαλέξεις, άρθρα 1978-1993*. Gutenberg: Αθήνα.
- Platten, E. (2008). Gemeinsames Schreiben im Wiki-Web - Aktivitäten in einer untutorierten Schreibwerkstatt für fortgeschrittene Deutschlernende. In: *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht* [Online] 13: 1, 22S. Ανακτήθηκε 13.04.2012 από τη διεύθυνση <http://zif.spz.tu-darmstadt.de/jg-13-1/beitrag/Platten1.htm>
- Platten, E. & Zibelius, M. (2008). Schreiben in elektronischen Umgebungen: Einführung. In: *Zeitschrift für Interkulturellen Fremd-sprachenunterricht* 13:1, 2008, 3 S. Ανακτήθηκε 13.04.2012 από τη διεύθυνση <http://zif.spz.tu-darmstadt.de/jg-13-1/docs/Einfuehrung1.pdf>
- Ροφούζου, Α. (2009). Η ελληνική στρατιωτική ορολογία. Αναλυτική παρουσίαση και αντιπαραβολή με την αντίστοιχη γερμανική. Στο *Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας, Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία, Ανακοινώσεις 7^{ου} Συνεδρίου* (σελ. 142-154). Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας: Αθήνα 2009.
- Ροφούζου, Α. (2011α). Ο διαδραστικός πίνακας στην αίθουσα διδασκαλίας. Εξάσκηση της γερμανικής γραμματικής και του συντακτικού. Στο Παναγιωτακόπουλος, Χ. (Επιμ.) *Cd-Rom Πρακτικών 2^{ου} Εκπαιδευτικού Συνεδρίου «Ένταξη και χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία»*, ΕΤΠΕ και ΠΤΔΕ – Πανεπιστήμιο Πατρών: Πάτρα.
- Ροφούζου, Α. (2011β). Διαδραστικός πίνακας και διδασκαλία της γερμανικής γραμματικής. Στο Γούσιας, Φ. (επιμ.) *Cd-Rom Πρακτικών 8^{ου} Συνεδρίου Ε.Ε.Ε.Π.-Δ.Τ.Π.Ε «Το ψηφιακό σχολείο»*. Ε.Ε.Ε.Π.-Δ.Τ.Π.Ε.: Πειραιάς.
- Roche, J. (2008). *Fremdspracherwerb und Fremdsprachendidaktik* (2^η εκδ.). UTB Basics: Tübingen.
- Rofousou, E. (2008). Von Fischen und Mäusen. Vergleichende Feststellungen zum Soldatenjargon im Deutschen und im Griechischen. In *SIB Term, Fachperiodikum*

für Terminologiearbeit, Interkulturelle Kommunikation, streitkräfterelevante Fachsprache, H. 2 (S. 2-8). Landesverteidigungsakademie: Wien.

Σμοκοβίτης, Δ. (1977). *Μια ιδιότυπος κοινωνική ομάδα: Αι ένοπλοι δυνάμεις, Διατριβή επί Διδακτορία*. Θεσσαλονίκη.

Schlieszeit, J. (2008α). Gute Tafelbilder am interaktiven Whiteboard. Ανακτήθηκε 14.12.2010 από τη διεύθυνση <http://www.myboard.de/board-tips/details/article/gute-tafelbilder-am-interaktiven-whiteboard//link//0e489bb79f.html>.

Schlieszeit, J. (2008β). Methodik und Didaktik - das "A" und "O" am interaktiven Whiteboard. Ανακτήθηκε 14.12.2010 από τη διεύθυνση <http://www.myboard.de/board-tips/details/article/methodik-und-didaktik-das-a-und-o-am-interaktiven-whiteboard//link//f4b17fd7bc.html>.

Schwerdtfeger, I. C. (2001). *Gruppenarbeit und innere Differenzierung*, Fernstudieneinheit 29. Langenscheidt: Berlin.

Sternberg, R. J. (1999). *Η νοημοσύνη της επιτυχίας/μετ*. Φωτεινή Μεγαλούδη /επιμ. Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι, Χρύσα Ξενάκη. Ελληνικά Γράμματα: Αθήνα.

Teachers News (2007). Positiver Abschlussbericht zum Projekt ‚Interaktive Whiteboards im Unterricht‘. Ανακτήθηκε 14.12.2010 από τη διεύθυνση http://www.teachersnews.net/artikel/nachrichten/neue_produkte/000440.php.

Wicke, R. E. (2000). *Grenzüberschreitungen. Der Einsatz von Musik, Fotos und Kunstbildern im Deutsch - als - Fremdsprache – Unterricht in Schule und Fortbildung*. Iudicium Verlag: München.

Wintschalek, W. (2006α). Strukturierung von militärischen Terminologiedatenbanken nach Fachgebieten. In *SIB Term, Fachperiodikum für Terminologiearbeit, Interkulturelle Kommunikation, streitkräfterelevante Fachsprache*, H. 2 (S. 7-11). Landesverteidigungsakademie: Wien.

Wintschalek, W. (2006β). Terminologiearbeit und streitkräfterelevante Fachsprache. Versuch einer Erläuterung der Grundlagen der Terminologie für das Sprachinstitut des Bundesheeres. In *SIB Term, Fachperiodikum für Terminologiearbeit, Interkulturelle Kommunikation, streitkräfterelevante Fachsprache*, H. 1 (S. 3-8): Landesverteidigungsakademie: Wien.